

UKA15/62/111/138
13. Oktober 2015
Múte B. Egede

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuutigineqarpoq Naalakkersuisut peqquneqassasut tunngaviusumik inatsisissamik piareersaasussanik ataatsimiititaliussasut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Per Rosing-Petersen, Partii Naleraq)

Tunngaviusumik inatsisissamik piareersaanermi ataatsimiititaliamik pilersitsinissamik UKA2011 Inatsisartut isumaqatigiittut Naalakkersuisunut suliaqartussamut aallarnisaqqinneqarnissaanik nalunaarusiamillu suliaqarnerup naammassineqarnissaanik Naalakkersuisut suliaqaqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit)

Kalaallit Nunaata Tunngaviusumik Inatsisissaanik suliaqartussamik isumalioqatigiissitamik kingusinnerpaamik 2016-ip naalernerani Naalakkersuisut pilersitseqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut Aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq, Jens Immanuelson Siumut)

Inuit Ataqatigiit tunngavilerneqarnerminniilli siunertariuarsimavaat nunatta aningaasaqarnikkut aamma nunat tamat akornanni inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminersulivinnissaa. Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut inuiaqatigiittut tunngaviusumik inatsiseqalernissarput suliaralugu aallartinnissaanut piffissanngortoq. Tassa – massakkut alloriarnerup tullia pimoorullugu tigusariaqalerparput nunattalu tunngaviusumik inatsiseqalernissaata naalakkersuinikkut suliarinera peqqissaarussamik tuaviorussaangitsumillu innuttaasut peqataatillugit aallartittariaqalerlutigu.

Tunngaviusumik inatsisissarput tassaassanngilaq naalakkersuinikkut allaffissornikkullu kisimi suliarineqarsimasoq. Tunngaviusumiilli inatsisissarput tassaassaaq ataatsimoorluta ilusilersugassarput, inuiattut naleqartitavut inooriaatsitsinnilu toqqammavigisavut aallaavigalugit tunngavilerneqarsimasoq.

Inuiattut namminerisamik inatsiseqalernissarput ataatsimoorluta suleqatigiinnissatsinnik piumasaqaatitaqarpoq. Suliassarmi imaannaanngilaq, ukiulli ingerlanerini namminiilivinnissamut siunnerfeqaqatigiinnitta takutittarpaa sapertutut misiginata ataatsimoorussigaangatta imaasiillaanaq allanit atorunnaarsinneqarsinnaangitsumik pilersitseqaqatigiissinnaasartugut. Tamannalu aamma uani sulinissatsinni avaqqussinnaanngilarput. Inuiattummi tunngaviusumik inatsisissaq tassaasariaqarpoq partiitut immikkuutaaraluarluta ataatsimoorullugu naammassisassarput.

Immaq aperisoqarsinnaavoq sooq sumullu atussallugu inuiaat kalaallit namminerisamik tunngaviusumik inatsiseqartariaqarnersut? Akissutissaqqittoq unaavoq - Tunngaviusumik inatsisissarput inuiaqatigiinnik katersuuffiullunilu inuiaat ataatsimoorfeqarnerannut ersiutaasussaasusammaat, taamaattumillu inuiaqatigiinnik avissaartuutsitsiniutaanani ukiorpassuarni kinguaariippassuarnullu aamma iluaqutaalluni atajuarniartussammaat.

Inuiaat kalaallit nunatta sineriaani siammasissumik nunasiortorsimasut, assigiinngitsunik isiginnittaaseqarlutillu pingaartitaqartut, atugartuussutsikkut ineriartornerminni assigiinngissuserpassuaqartut,- tunngaviusumik inatsiseqalernerimikkut ataatsimut kinaassuseqalernissaat anguneqassaaq. Assigiinngisitaarnerput nukittoqqutigalugu siuarsaqatigiissagutta tamatta immitsinnut piumaffiginerulluta suleqatigiinnerullutalu anguniagaqatigiilernissarput avaqqussinnaanngilarput.

Tassa allanngortoqartariaqalerpoq. Inuiaat Kalaallit ataatsimoorluta siunnerfipput takutittariaqalerparput. Namminiilivinnissarput uummammioralugu suligutta aatsaat nukivut eqqortumik atulissavavut innuttaaqatigiittullu piumaffigeqatigiinnissarput pisariaqarlunnarpoq. Utaqqiinnarata akisussaaffimmik tiguisariaqarpugut qulakkeerumallugu kinguaassavut nunaqassasut nammineerlutik pigisaminnik aamma nammineq aqutassaminnik.

Ersarissumik oqaatigisariaqarpoq maanna tunngaviusumik inatsimmi malitatsinni, tassalu danskit tunngaviusumik inatsisaanni kalaallisut oqaatsivut, kinaassuserput, kulturerput, issittormiutut naleqartitavut inuiattullu pingaartitavut takussutissartaqanngimmata. Taamaattumik Inuit Ataqtigiinni isumaqarpugut inuiattut nammineq pigisatsitut taasinnaasatsinnik misigisinnaasatsinnillu tunngaviusumik inatsiseqartariaqartugut. Taassuunakkut inuiattut kinaassuserput ersersinneqassaaq nunarsuarmioqatitsinnullu uppersassavarput inuiaat kalaallit tassaasut naligiimmik isiginnittaaseqarluni inooqatigiinnermik pingaartitsisut.

Tunngaviusumik inatsisissaq tassaasariaqarpoq nunaqqatigiittut assigiinngisitaaraluarluta naleqartitatta, inuiattut immiussuseqarnitta kulturittalu katersuullutik ataasiulerfissaat. Inuiattut ataatsimoorinitsinnik avammut takutitsisussa qunaaqatigiillu akunnitsinni akaareqatigiinnitsinnik ataatsimoorinitsinnillu pilersitsisussa.

Tunngaviusumik inatsisissarput tassaasussaavoq nunatsinni inatsisini akimanerpaaq, inuiaqatigiinnimi aqqissuusaanitsinni inatsisiliornernilu tamani toqqammaviullunilu aallaaviulersuusammaat.

Inuit Ataqtigiinni takorloorparput tunngaviusumik inatsisissatta suliarineqarnissaanut Naalackersuisut isumalioqatigiissitamik pilersitsissasut tassungalu atatillugu suliamut ilisimasaqarluartunik siunnersortaasussanik aamma ilanngussiumaartut. Suliap piareersarnerani ingerlanneranilu innuttaasut qanimut oqallitsillugit isummersortinneqarnissaat qitiullunnassa.

Tassanilu isummersuutit tamarmik sulinermi inissaqartinneqarlutillu atorfissaqartinneqartussaallutik. Ataatsimiitsitaliamili partiit allat suleqatigalugit aaqqiissutissanik ilusilersuinissamat ammavugut.

Inuit Ataqtigiit isumaqarput tunngaviusumik inatsiseqalernissatsinnut sulinissamat piareersarneq maanna aallartittariaqalersoq. Inatsisartumi tamarmiusut 2011-mili aaliangereernikuupput Naalackersuisut nalunaarusioqqullugit, tunngaviusumik inatsisissap tunngavilerneqarnissaanut ataatsimiitsitaliamik pilersitsisoqarnissaani toqqammavissaq Inatsisartunut aalajangiiffigisassaamik suliaqaqqullugit. Taamanimiit ukiut sisamat ingerlasimalerput suliarlu annerusumik nikeriaqqissimanngitsutut immat maanna siunnersuutit uku pingasut oqallisigaagut. Oqallisigiinnarnerili naammanngilaq, tassa maannakkut timitaliinissarput piffissanngorpoq. Qutsavigiumavagullu apeqqummi uani aaliangiiffissatut siunnersuusiorsimasut Inatsisartuni ilaasortat Aqqaluaq Biilmann Egede (Inuit Ataqtigiit), Per Rosing Petersen (Partii Naleraq) kiisalu Jens Immanuelson (Siumut). Nuannaarutigarpullu kisitta taamatut isumaqannginnatta suleqatigiilluarnissarpullu qilanaaraarput.

Nunatsinni namminerisamik inatsiseqalernissatsinnik siunnerfeqarluta sulinissarput kinaassuseqalerfissaraarput ataatsimoornermillu pisariaqatitatsinnik misigilerfissaralutigu. Ataatsimoorluta siunnerfeqaqtigiillutalu anguniagaqarnissatsinnut takorluukkatsinnillu timitaliinissamat toqqammaviliissaaq. Namminiilivinnissarmi takorluugariinnarlugu angunaviannngilarput sulinitsigulli namminiilivinneq takorluugarput angusinnaavarput. Anguniakkamullu tassunga alloriarneq siulleq siunnersuutit uku akuerinerisigut pilersissinnaallutigu. Inuiaammi nuna pigissavaat isummanillu sanarfisassaraat.